

ชื่อ

ฐิติวุฒิ ถือทอง

วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2548

ชื่อเรื่อง

การเมืองอัตลักษณ์แห่งสหภาพพม่า กรณีชนชาติไทใหญ่

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการเมืองอัตลักษณ์แห่งสหภาพพม่า : กรณีชนชาติไทใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่า รัฐชาติพม่ามีวิธีการอย่างไรในการสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติและสลายอัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเป็นการใช้เครื่องมือสำคัญสามชิ้น คือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และความรุนแรง นอกจากนี้ ยังต้องการทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสลายอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนรูปอัตลักษณ์อันเนื่องมาจากการพลัดถิ่นของผู้ลี้ภัยชาวไทใหญ่

อย่างไรก็ตาม จากสาเหตุที่ประเทศไทยไม่ได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ.1951 ทำให้ปัญหาเรื่องผู้ลี้ภัยไม่ได้รับความสนใจจากรัฐและสังคมไทย ดังนั้น วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จึงต้องการทราบว่า ขบวนการทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์มีวิธีการเคลื่อนไหวเพื่อยืนยันความมีตัวตนของผู้ลี้ภัยชาวไทใหญ่ในสังคมไทยอย่างไร โดยผู้ศึกษาได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็นสามส่วน คือ บทบาทรัฐชาติในการเมืองอัตลักษณ์ บทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์ในการเมืองอัตลักษณ์และบทบาทของขบวนการทางสังคมในการเมืองอัตลักษณ์

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติทำหน้าที่สร้างอัตลักษณ์แห่งชาติผ่านการใส่ความหมายต่อตัวสื่อต่างๆ ที่จัดแสดง อันได้แก่ ที่ดิน ร่างกาย และภาษา โดยรัฐชาติพม่าเป็นผู้ครอบครองและเป็นเจ้าของความหมายในทุกตัวสื่อ กระนั้นขบวนการเข้าครอบครองความหมายนั้นก็มิได้ดำเนินไปอย่างแข็งทื่อ หากแต่เป็นการจัดรูปของพิพิธภัณฑสถานให้สอดคล้องกับชุดความรู้ของชาตินิยม โดยเฉพาะสามเรื่องหลัก นั่นคือ เรื่องกำเนิดของเผ่าพันธุ์พม่า ความยิ่งใหญ่ของพม่าในยุคราชวงศ์ และการต่อต้านอังกฤษและญี่ปุ่นในยุคออาณานิคม ยิ่งไปกว่านั้น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติก็จะทำหน้าที่สร้างความหลงลืมให้กับชุดความรู้ที่อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์

โดยเฉพาะประวัติศาสตร์แห่งการเป็น “ชนชาติ” จะถูกลดทอนคุณค่าลงเป็นเพียง “ชนกลุ่มน้อย” เท่านั้น

ในส่วนของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2517 ได้ทำหน้าที่สร้างอัตลักษณ์แห่งชาติและสลายอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เช่นเดียวกัน กล่าวคือ โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบต่ออุดมการณ์การพัฒนาเพื่อสร้างชาติตามวิถีทางของลัทธิสังคมนิยม การรื้อเรียงของตัวบทกฎหมายของรัฐธรรมนูญ ด้วยการเข้าไปยึดกุมและสร้างความหมายต่อตัวสื่อต่างๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติได้ทำให้อัตลักษณ์ที่เคยมีมาแต่เดิมถูกขับและถูกทำให้เป็นพวกเดียวกันภายใต้จิตสำนึกร่วมกัน นั่นคือ ความเป็นชาติ ในอีกด้านหนึ่ง อุดมการณ์การพัฒนาก็ได้เริ่มสลายอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ต่างๆ โดยผนวกรวมให้เหลือเพียงอัตลักษณ์เดียวเท่านั้น นั่นคือ ชนชั้นแรงงาน

เครื่องมือชิ้นสุดท้าย นั่นคือ ความรุนแรงซึ่งถูกใช้作为เครื่องมือในการสลายอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และควบคุมพลเมือง ได้ก่อให้เกิดความน่าสะพรึงกลัวต่อรัฐจากชาวไทยใหญ่ เนื่องจากอัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์กลายเป็นหมายเหตุหลักในการใช้ความรุนแรง โดยสามารถจำแนกออกได้เป็นสามลักษณะ คือ

ประการแรก “ที่ดิน” ประกอบด้วย ความหวาดกลัวต่อการบังคับอพยพโยกย้ายถิ่นฐานและการถูกบังคับส่งส่วย

ประการที่สอง “ร่างกาย” ประกอบด้วย ความหวาดกลัวจากการถูกทรมานเพื่อรีดเค้นข้อมูลของศัตรูจากฝ่ายรัฐ ความหวาดกลัวต่อการถูกข่มขืน ความหวาดกลัวต่อการบังคับใช้แรงงาน และความหวาดกลัวต่อการทารุณกรรมต่อศพ

ประการสุดท้าย “ภาษา” ประกอบด้วย ความหวาดกลัวอันเนื่องมาจากปัญหาการใช้ภาษาในพื้นที่ของโรงเรียน ความหวาดกลัวอันเนื่องมาจากปัญหาการใช้ภาษาในพื้นที่ทางการเมืองและความหวาดกลัวอันเนื่องมาจากปัญหาการใช้ภาษาบนพื้นที่ของวัด

ผลกระทบจากความรุนแรงและความหวาดกลัวดังกล่าวทำให้ชาวไทยใหญ่หลบหนีเข้าสู่เขตรัฐชาติไทย รวมทั้งส่งผลให้ชาวไทยใหญ่ต้องเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ร่วมกับอัตลักษณ์ของผู้ลี้ภัยอันเป็นอัตลักษณ์ใหม่ โดยเฉพาะการถูกให้ความหมายจากสังคมไทยที่อยู่รายล้อมและพื้นที่ที่ถูกควบคุมซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวไทยใหญ่เรียนรู้ว่าสถานะของตนเองนั้นแตกต่างจากบุคคลอื่นๆ กระนั้น กระบวนการธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ก็ยังสามารถดำเนินต่อไป อาทิ

การสร้างวัดและศาลเจ้าเมือง รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาและประวัติศาสตร์ของไทยใหญ่
เป็นต้น

แม้ว่าการดำรงอยู่ของผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ในรัฐชาติไทยจะไม่มีสถานภาพทางกฎหมาย
รองรับ หากแต่การเคลื่อนไหวของขบวนการสังคมนั้นคือ เครือข่ายปฏิบัติงานเพื่อผู้หิวชาว
ไทยใหญ่ได้พยายามสร้างและยืนยันความมีตัวตนของผู้ลี้ภัยชาวไทยใหญ่ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง
กล่าวได้ว่า การเคลื่อนไหวดังกล่าวคือการเมืองเชิงอิทธิพลหรือเป็นการเมืองที่ให้ความรู้และ
เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งที่จะทำให้สิทธิของผู้ลี้ภัยได้รับการยอมรับทั้งจากรัฐและ
สังคมไทยต่อไปในอนาคต
